

PM

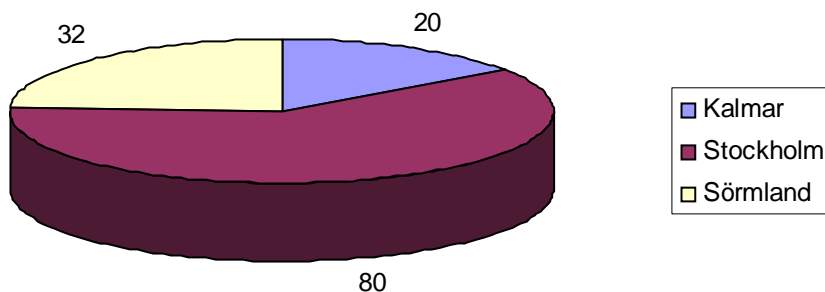
Nr 8/05

KEMI
KEMIKALIEINSPEKTIONEN

RIO 2005

Regionala inspektionsprojekt i Kalmar, Stockholm och Sörmland

Fördelning av antalet inspekterade
företag RIO 2005

RIO 2005

**Regionala inspektionsprojekt i Kalmar,
Stockholm och Sörmland**

Best.nr. 510819
Sundbyberg i december 2005
Utgivare: Kemikalieinspektionen
Beställningsadress: tel: 08-59 33 35,
fax: 08-50 59 33 99, e-post: kemi@cm.se

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Inledning	4
Urval av företag	4
Information till företagen	5
Genomförande	5
Inspektionerna	5
Resultat	6
Fördelning av brister i produktinformationen	6
Fördelning av brister i säkerhetsdatabladen	7
Seminarium	8
Bakgrund	9
Brister.....	9
Vanligt förekommande brister i produktinformationen	9
Förpackningsmärkning.....	10
Åtgärder	10
Föreläggande/Redovisningskrav.....	10
Påpekanden.....	10
Anmälan.....	10
Miljösanktionsavgift.....	10
Förbud.....	11

Sammanfattning

Det som skiljer årets RIO-projekt från tidigare genomförda är informationsbrev som skickades ut till företagen före projektets start. Brev innehöll information om vad Kemikalieinspektionen granskar vid inspektionerna. Informationsbrev gav ingen effekt på resultatet.

Det är fortfarande ungefär hälften av inspektionerna som avslutas direkt och den andra hälften får ett föreläggande med redovisningskrav efter första granskningen. När det gäller fördelning och omfattning av brister i produktinformationen så ligger de på samma nivå som i föregående RIO- projekt.

Den ökning man kan se när det gäller brister under avsnitt 4 beror antagligen inte på att företagen blivit sämre på att lämna information under detta avsnitt utan snarare på att Kemikalieinspektionens inspektörer blivit bättre på att se säkerhetsdatablad ur ett användarperspektiv.

När det gäller allvarigare brister som ligger till grund för polisanmälan och miljöstraffavgift så ligger även de på samma nivå som i föregående RIO-projekt.

Den vanligaste orsaken till polisanmälan och miljöstraffavgift denna gång var brister i förpackningsmärknings. I flera fall saknades svensk märkning. Fortfarande är så mycket som var sjätte förpackningsmärkning bristfällig. Det är allvarligt eftersom det är den första informationen om risker som en yrkesmässig användare får och den enda information som konsumenterna får.

De allvarigare bristerna är fördelade på företag i Stockholm och Sörmland. En av förklaringarna kan vara att många av de företag som inspekterades i Kalmar län hade relativt få produkter och/eller produkter som inte klassificerades som hälso- eller miljöfarliga.

Inledning

Under 2005 har Kemikalieinspektionens regionala inspektionsprojekt genomförts i Kalmar, Stockholms och Sörmlands län. Vid de regionala inspektionsprojekten granskas många olika typer av företag och kemiska produkter inom en geografisk region. I Kalmar, Stockholm och Sörmland inspekterades 132 företag. Denna rapport redovisar det övergripande resultatet från projektet. I sammanställningen av statistiken saknas resultat från två av företagen eftersom dessa inspektioner inte var slutförda.

Urval av företag¹

En RIO omfattar vanligtvis ett län och det optimala är att alla företag i länet inspekteras. Att den i detta fall omfattar tre län beror på att både Kalmar och Sörmlands län har relativt få företag som tillverkar eller importerar kemiska produkter. Kemikalieinspektionen valde att inspektera samtliga företag, som finns registrerade i produktregistret, i Kalmar (20 st.) och Sörmland (32 st.) eftersom det fanns många företag som aldrig blivit inspekterade i dessa län.

När det gäller Stockholms län så har företag i olika kommuner i länet inkluderats i RIO-projekt under flera år men det finns fortfarande många företag som aldrig inspekterats av Kemikalieinspektionen. Alla företag (80 st.), som finns registrerade i produktregistret, i Sollentuna, Lidingö, Nacka, Sundbyberg, Huddinge och Haninge valdes ut för inspektion. Dessutom inkluderades ett företag i Järfälla och tre i Stockholm.

Vid urvalet av företag valdes egenanvändare bort, trots det så kom en egenanvändare med i projektet.

I de här länen finns det 500 företag registrerade i produktregistret, 132 valdes ut för inspektion i RIO 2005. Merparten av företagen är importörer, bild 1.

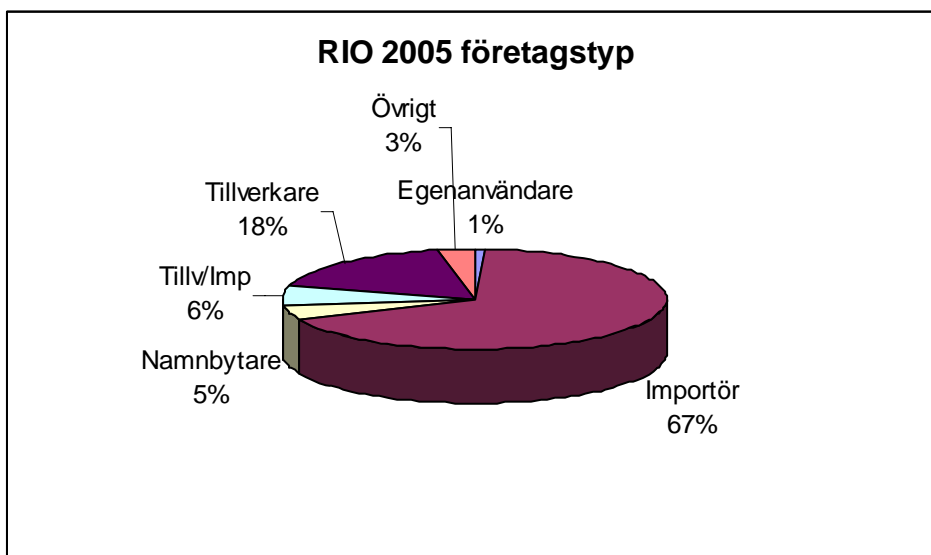

Bild 1. De flesta inspekterade företag är importörer vilket även speglar fördelningen i Kemikalieinspektionens produktregister.

¹ De regionala projekten kallas för RIO (= Regional Inspektions Omgång). Urvalet av företag sker genom Kemikalieinspektionens produktregister där tillverkare och importörer av kemiska produkter ska vara anmälda.

Information till företagen

Det som skiljer årets RIO-projekt från tidigare genomförda är informationen som skickades ut till företagen före projektets start. Samtliga cirka 500 företag i Kalmar, Stockholms och Sörmlands län, som tillverkar eller importerar kemiska produkter och som är registrerade i Kemikalieinspektionens produktregister, fick under januari månad ett informationsbrev om att årets RIO skulle komma att äga rum i deras region. I brevet fanns även en faktaruta med information om vad Kemikalieinspektionen granskar på inspektionerna (se nedan). Avsikten med detta utskick var att påminna samtliga företag i regionen om att se över sitt kemikaliearbete och inte bara de som senare valdes ut för inspektion. Kemikalieinspektionen ville även se om resultatet från projektet skulle bli annorlunda, jämfört med tidigare år, om företagen blev informerade i god tid före inspektionstillfället. (De första inspektionerna genomfördes under mars månad).

Del av informationsbrevet som gick ut till företagen under januari månad.

Bra att veta:

Vid inspektionerna kommer Kemikalieinspektionen att granska framför allt följande områden.

- **Klassificering** – Är produkterna klassificerade i enlighet med Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 1994:12) om klassificering och märkning av kemiska produkter?
- **Säkerhetsdatablad** – Finns säkerhetsdatablad på svenska för de produkter som kräver det, innehåller de rätt information?
- **Förpackningsmärkning** – Finns märkning på svenska, är den rätt utformad?
- **Barnskyddande förslutning och taktill märkning** – Finns sådan för de produkter som kräver det, är den rätt utformad?
- **Produktregistret** – Är anmälningspliktiga produkter anmälda till produktregistret, har sammansättningsuppgifter lämnats?
- **Tillstånd för överlåtelse av särskilt farliga produkter** – Finns tillstånd för de produkter som kräver det?
- **Kunskap och rutiner** – Vilka kunskapskällor och rutiner har företaget för att säkerställa att reglerna efterlevs?

Genomförande

Av företagen inspekterades 62 brevledes, vilket innebar att de fick ett föreläggande att redovisa sin produktinformation i form av säkerhetsdatablad (SDB) samt förpackningsmärkning. De flesta företagen inkom med redovisning inom utsatt tid. Två företag fick dock föreläggas med vite innan redovisning inkom.

Övriga 70 företag i projektet inspekterades på plats. Vid 24 av dessa inspektioner deltog representanter från respektive kommun eller Länsstyrelsen som medföljare. Detta är en operativ del av Kemikalieinspektionens tillsynsvägledning.

Inspektionerna

Vid inspektionerna kontrollerades företagets efterlevnad av kemikalielagstiftningen. Främst granskades företagets produktinformation (klassificering, märkning samt SDB) men även eventuellt tillstånd för överlåtelse av särskilt farliga kemikalier samt överensstämmelsen mellan SDB och de sammansättningsuppgifter som rapporterats till produktregistret. När inspektionerna har skett på plats så har även taktill märkning och barnskyddande förslutningar kunnat granskas.

Av de produkter som granskades är cirka 75 procent avsedda enbart för yrkesmässig användning. Resterande 25 procent fördelas på konsumentprodukter och produkter som når både konsumenter och yrkesmässiga användare.

Företagen redovisade ett representativt urval av sina produkter. Vid inspektionerna granskades 1-10 produkter som av företagen bedömts och klassificerats som hälsofarliga/miljöfarliga och 1-9 ej hälsofarliga/miljöfarliga. Totalt granskades 547 produkter.

Resultat

Drygt hälften av inspektionerna avslutades direkt eller med påpekande. För övriga inspektioner var de funna bristerna så stora att företagen förelades att redovisa vilka åtgärder de tänkt vidta för att komma till rätta med bristerna. För en del av företagen innebar bristerna att de anmälades till åklagarmyndigheten samt att beslut togs om miljöstraffavgift.

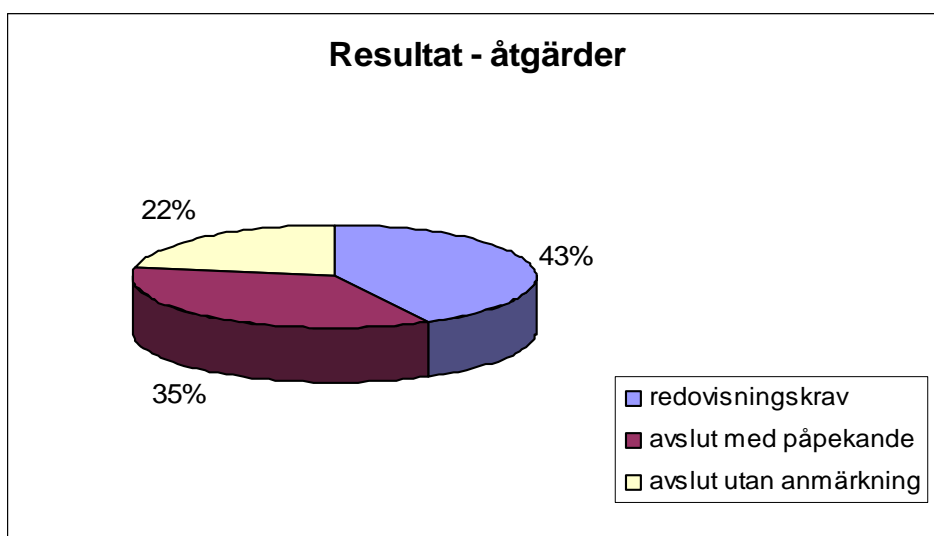

Bild 2. Fördelningen av åtgärder.

Fördelning av brister i produktinformationen

När det gäller produktinformationen är brister i förpackningsmärkning mest frekvent. Det kan vara att risk- eller skyddsfraser saknas eller är felaktigt formulerade. Ibland saknas även farobeteckning och / eller farosymbol. Som bilden visar saknade 36 av produkterna märkning eller hade märkning som inte var på svenska (varav ett företag stod för 26 av dessa).

Femton produkter var felaktigt klassificerade.

Inkonsekvenser inom SDB är en vanlig brist. Informationen under de olika avsnitten ger inte samma bild av produktens farlighet. Inkonsekvenser mellan SDB och märkning är också en mycket vanlig brist. Tretton av företagen överlåter tillståndspliktiga produkter. Tre av dessa företag saknade tillstånd. *För en mer omfattande beskrivning av de olika bristernas allvarlighetsgrad se Bakgrund sid. 9.*

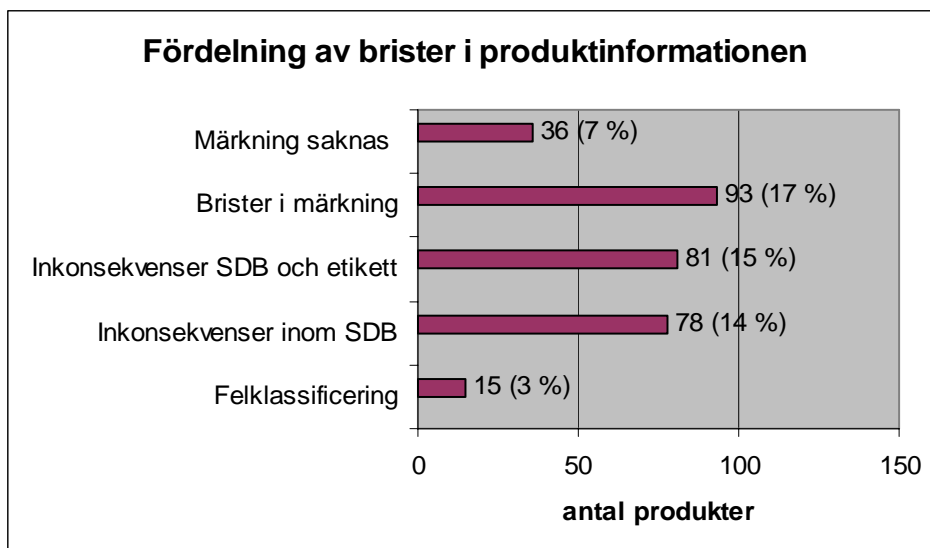

Bild 3. Bilden visar fördelningen av bristerna i produktinformationen.

Fördelning av brister i säkerhetsdatabladet

Det avsnitt i säkerhetsdatabladet där antalet påpekade brister ökat från föregående år, från 16 procent till 27 procent, är avsnitt 4 (Första hjälpen). Här anges ofta standardfraser oberoende på hur produkten klassificerats, t.ex. angiven ögonsköljtid på 15 minuter för alla typer av klassificeringar. Ökningen beror förmodligen inte på att företagen som inspekterats i år blivit sämre på att lämna information under detta avsnitt utan snarare på att Kemikalieinspektionens inspektörer, i ett samarbetsprojekt med Arbetsmiljöverket, blivit bättre på att se säkerhetsdatabladet ur ett användarperspektiv. För information om vilka brister som brukar upptäckas under respektive avsnitt, se sid. 9.

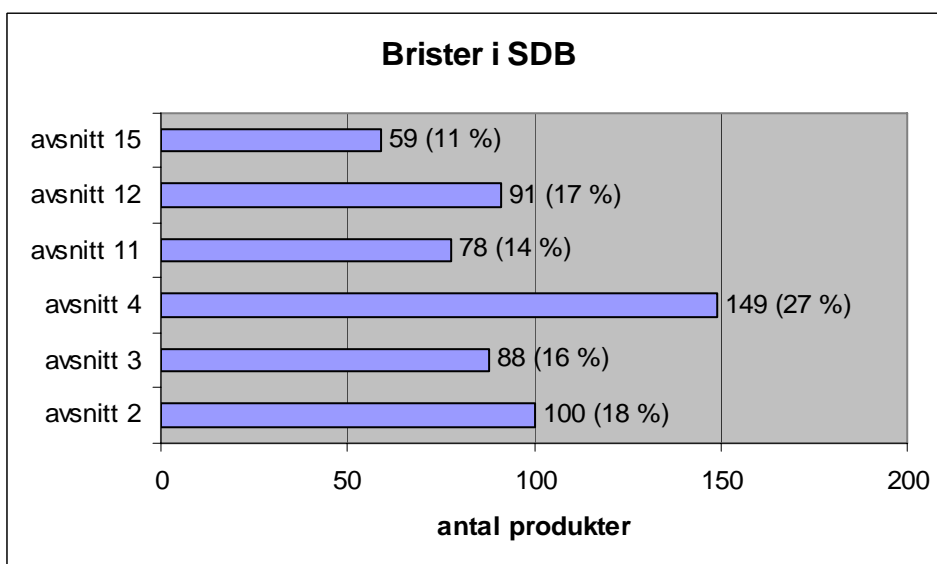

Bild 4. Fördelningen av brister i säkerhetsdatabladet. En produkt har ofta brister under flera avsnitt i säkerhetsdatabladet.

Av de totalt 547 granskade produkterna hade 144 brister relaterade till produktregistret dvs. cirka 25 procent. Vanligast är att sammansättningsuppgifterna i produktregistret inte stämmer överens med uppgifterna i säkerhetsdatabladen.

Inspektionsprojektet har resulterat i att femton företag har anmälts till åklagarmyndigheten. Den vanligaste orsaken har varit att förpackningsmärkningen saknats eller varit på annat språk än svenska. Tre företag har anmälts då de saknade tillstånd för överlåtelse av särskilt farliga produkter. Ett företag hade produkter som saknade barnskyddande förslutning. För tio av företagen har det tagits beslut om miljöstraffavgift (MSA). Avgifterna har varierat mellan 5 000 och 30 000 kr.

Antalet anmälningar och miljöstraffavgifter i årets projekt ligger i samma storleksordning som de föregående åren (11 procent för anmälningar och 8 procent för MSA).

2005 års resultat är något bättre än föregående års om man ser till antalet inspektioner som kunde avslutas utan redovisningskrav, se bild 5.

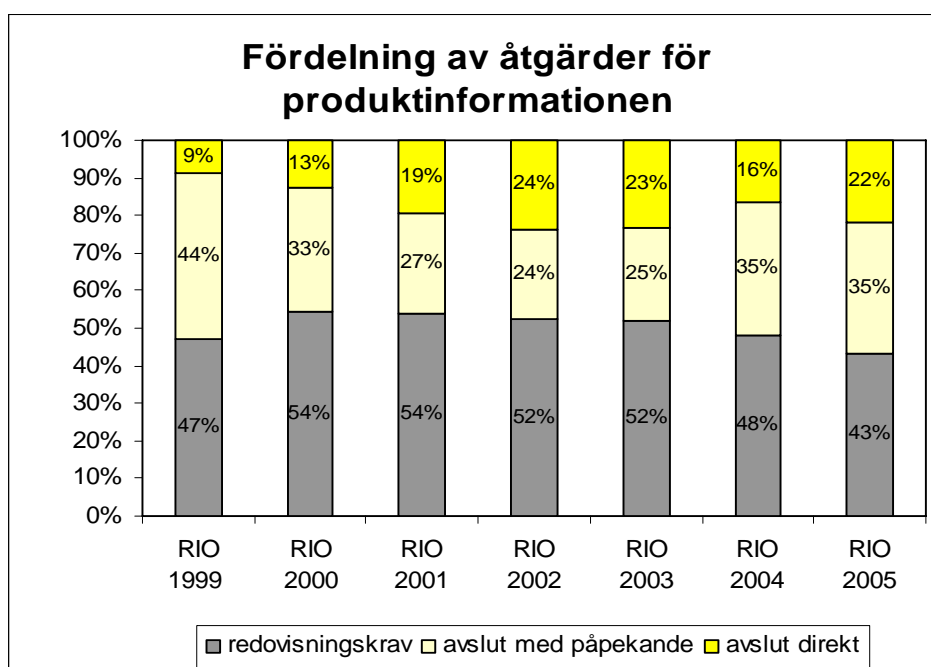

Bild 5. Fördelning av åtgärder för produktinformationen. En jämförelse mellan regionala inspektionsprojekt 1999-2005.

Seminarium

Ett seminarium genomfördes i Kalmar 15 december 2005. Samtliga företag i länet samt kommuner och länsstyrelse var inbjudna. På förmiddagen presenterades resultat från projektet, Kemikalieinspektionens tillsynsverksamhet och produktregister samt Kemikalieinspektionens samarbetsprojekt med Arbetsmiljöverket. Eftermiddagen ägnades åt tillsynsvägledning för länsstyrelse och kommuner i form av föreläsningar om klassificering och märkning samt säkerhetsdatablad.

Bakgrund

Brister

I det aktuella projektet observerades ett antal brister. Dessa brister kan delas in i tre nivåer beroende på graden av allvarlighet.

Formella brister är sådana som inte har någon betydelse för faran eller risken med produkten. Det kan vara t.ex. att risk- eller skyddsfraser eller rubrikerna i SDB inte är helt korrekta. Åtgärden blir vanligtvis ett påpekande.

Brister innebär att produktinformationen inte ger en fullständig bild av riskerna med produkten. Exempel på detta är inkonsekvenser mellan informationen i SDB och förpackningsmärkningsmaterialet eller att produkten är felklassificerad. Många gånger är informationen i säkerhetsdatabladet inkonsekvent, d.v.s. informationen i de olika avsnitten ger inte samma bild av produktens farlighet. Brister är förenade med redovisningskrav, d.v.s. företagen föreläggs att redovisa vilka åtgärder de ämnar vidta för att rätta till bristerna.

Allvarligare brister är sådana som kan medföra stora risker vid användningen av produkterna. Det kan vara SDB eller förpackningsmärkning som saknas helt eller som inte är på svenska. Även avsaknad av miljöfarlighetsmärkning eller information om allvarliga hälsoskador, t.ex. allergi och cancer, betraktas som allvarliga brister. Allvarliga brister är straffsanktionerade och åtgärderna blir redovisningskrav, polisanmälan via åklagarmyndigheten samt i flera fall även miljöstraffavgift.

Vanligt förekommande brister i produktinformationen

(SDB och förpackningsmärkning)

Avsnitt 2, Sammansättning/ämnenas klassificering

Klassificeringen av de ingående ämnena stämmer inte överens med ämnenas bindande klassificering i klassificeringslistan (bilaga 5 och 6 till KIFS 1994:12). En annan brist är att angivna haltintervall är för stora, t.ex. att haltintervallet 10 - 30 procent anges när klassificeringsgränsen ligger på 20 procent. I en beredning ska haltintervallen anges så att det klart går att avläsa ämnets bidrag till produktens klassificering.

Avsnitt 3, Farliga egenskaper

Fullständig information saknas om produktens alla farliga egenskaper, t.ex. kan det saknas information om miljöfarlighet trots att produkten är klassificerad som miljöfarlig.

Avsnitt 4, Första hjälpen

Standardfraser anges oavsett hur produkten är klassificerad. En sådan vanlig brist är att råd om ögonspolning i 15 minuter anges oavsett om produkten har klassificerats som frätande/irriterande eller inte. För icke klassificerade produkter lämnas ibland information som antyder att produkten är miljö- eller hälsofarlig.

Avsnitt 11, Toxikologisk information

Här är brist på information vanligt. Det kan t.ex. saknas symtombeskrivningar eller att dessa enbart har placerats under avsnitt 3. Det kan saknas information om hälsofarliga effekter vid

olika exponeringsvägar, exempelvis kan information om allergi saknas för en allergiklassad produkt.

Avsnitt 12, Ekotoxikologisk information

Informationen som lämnas kan vara bristfällig. I en del fall saknas information under avsnitt 12 trots att produkten är klassificerad som miljöfarlig eller innehåller ämnen som klassificerats som miljöfarliga. Ibland är det oklart om informationen avser hela produkten eller ingående ämnen.

Avsnitt 15, Gällande bestämmelser

Informationen under avsnitt 15 överensstämmer inte med den som lämnas under avsnitt 2 eller i märkningen. T.ex. kan vissa risk- eller skyddfraser saknas.

Förpackningsmärkning

Ibland saknas risk- eller skyddfraser eller så är de felaktigt formulerade. I en del fall saknas farobeteckning. Det förekommer även att förpackningsmärkningen är på annat språk än svenska.

Åtgärder

Föreläggande/Redovisningskrav

Vid mer omfattande brister, eller då det rör sig om allvarigare brister, ställs krav på företagen att redovisa vilka åtgärder företaget ämnar vidta (t.ex. sända in uppdaterad SDB och förpackningsmärkning) för att rätta bristerna. Den andra redovisningen granskas (ny bedömning) och ärendet pågår tills dess att produktinformationen är acceptabel från regelsynpunkt, vilket också innebär riskhanteringssynpunkt.

Påpekanden

Vid mindre brister avslutas ärendet med påpekanden om brister som företagen förutsätts rätta till. Detta kan komma att kontrolleras vid senare tillfälle.

Anmälan

Vid allvarliga brister som är straffsanktionerade enligt miljöbalken sänder Kemikalieinspektionen in en anmälan om misstanke om brott till åklagarmyndigheten. Vanligt förekommande straffsanktionerade överträdelser är att produktinformation på svenska saknas eller att information om allvarliga egenskaper som exempelvis allergi eller miljöfarlighet saknas. Andra allvarliga överträdelser är avsaknad av tillstånd för försäljning av särskilt farliga produkter eller att företaget inte har anmält sina produkter till produktregistret.

Miljösanktionsavgift

Flertalet straffbelagda överträdelser är även belagda med miljösanktionsavgift. Denna administrativa avgift infördes i samband med miljöbalken år 1999. Syftet med avgiften är

främst att åstadkomma snabb rättelse hos företagen. Det är tillsynsmyndigheten som tar beslut om avgiften, efter det att företaget fått tillfälle att yttra sig i frågan. Avgifterna är fasta belopp som inte är beroende av företagets omsättning eller storlek. Beloppen, och vilka överträdelser som omfattas, anges i bilagan till förordningen (1998:950) om miljöstraffavgifter.

Förbud

I vissa fall – då företaget inte åtgärdar allvarliga brister – kan KemI välja att lägga ett förbud för aktuell produkt.

KEMIKALIEINSPEKTIONEN • Box 2 • 172 13 Sundbyberg • 08 519 41 100 • Fax + 08 735 76 98
e-post kemi@kemi.se • www.kemi.se